

ආර්ථික විද්‍යාව

6 වන පාඩම - video 01

සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය

සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය

සමස්ත නිමැවුමේ වටිනාකමට සමාන සමස්ත ඉල්ලුමක් පවතින අවස්ථාව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ලෙස හැඳින්වේ. මෙහි දී සමස්ත ඉල්ලුම සපුරාලීමට සමත් සමස්ත සැපයුමක් පවතී.

ආර්ථික සමතුලිතයේ දී සමස්ත නිමැවුමත් සමස්ත සේවනියුක්ති මට්ටමත් උච්චාවචනය නොවී පවත්නා මට්ටමහි ම පවතී.

සමස්ත ඉල්ලුම සපුරාලීමට සමත් සමස්ත සැපයුමක් ඇති නොවන අවස්ථාව සාර්ව ආර්ථික අසමතුලිතය යි. මෙහි දී සමස්ත නිමැවුමත් සමස්ත සේවනියුක්ති මට්ටමත් උච්චාවචනය වේ.

සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඉදිරිපත් කළ හැකි ප්‍රවේශ පහත සඳහන් වේ.

1. සමාහාර ආදායම් = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය ($Y=E$)
2. කාන්දු වීම් = විදීම් ප්‍රවේශය ($W=J$)
3. සමාහාර ඉල්ලුම් = සමාහාර සැපයුම් ප්‍රවේශය ($AD=AS$)

සමාහාර ආදායම් = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය (Y=E)

කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ සමස්ත ආදායම සමස්ත වියදමට සමාන වීම යන කොන්දේසිය මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වීම සමාහාර ආදායම් වියදම් ප්‍රවේශය තුළින් සිදු වේ.

කාන්දු වීම් = විදීම ප්‍රවේශය (W=J)

කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් ඇතුළත ආර්ථිකයේ ආදායම් වෘත්තාකාර ප්‍රවාහයෙන් පිටවීම් (කාන්දු වීම්) එකතු වීම්වලට (විදීම) සමාන වීම යන කොන්දේසිය මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිත තීරණය වීම කාන්දු වීම් හා විදීම ප්‍රවේශය තුළින් සිදු වේ.

සමාහාර ඉල්ලුම් = සමාහාර සැපයුම් ප්‍රවේශය (AD=AS)

කිසියම් කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ ආර්ථිකයේ සමාහාර ඉල්ලුම(AD) සමාහාර සැපයුම(AS)ට සමාන වීම යන කොන්දේසිය මත සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වීම සමාහාර ඉල්ලුම් සැපයුම් ප්‍රවේශය තුළින් සිදු වේ.

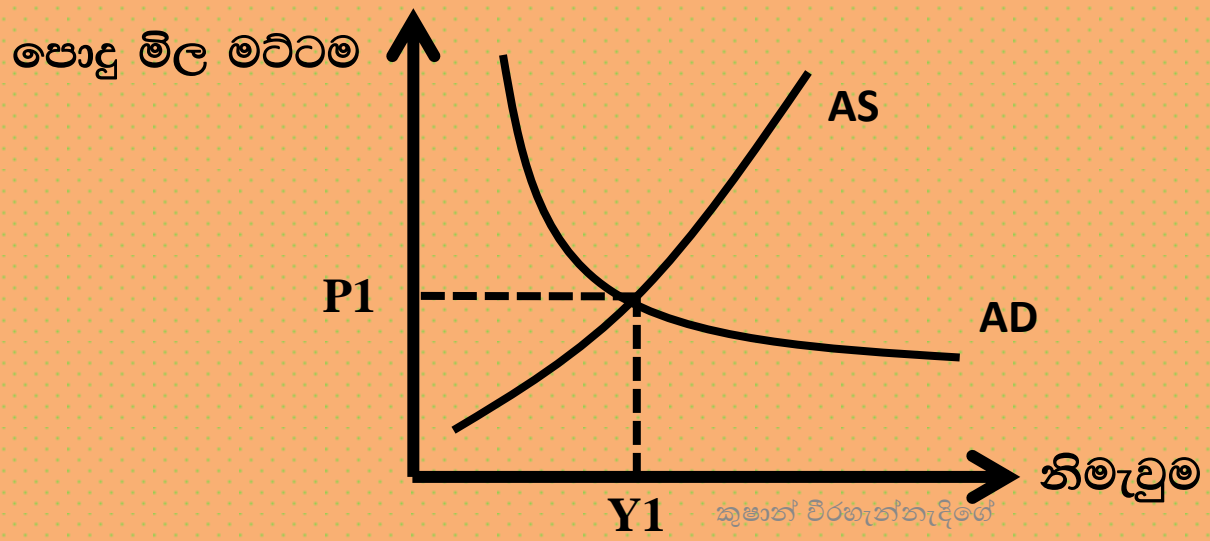
සමාහාර ඉල්ලුම (AD)

සමාහාර ඉල්ලුම (AD) සමන්විත වන්නේ පෞද්ගලික පරිභෝජනය (C), රාජ්‍ය පරිභෝජනය (G), ආයෝජනය (I) සහ ශුද්ධ අපනයන (X-M) යනාදිය සඳහා කෙරෙන භාණ්ඩ හා සේවා ඉල්ලුමෙනි.

එය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$AD = C + I + G + (X - M)$$

මේ අනුව ආර්ථිකයක සමාහාර ඉල්ලුම සමාහාර සැපයුමට සමාන වන අවස්ථාවේ දී සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වේ. එය පහත සඳහන් ආකාරයට ප්‍රස්තාර සටහනෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

සමාහාර වියදම (E)

කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ආර්ථිකයේ කාරකයන් භාණ්ඩ සහ සේවා මිල දී ගැනීම සඳහා වැය කරනු ලබන වියදම සමාහාර වියදම ලෙස හැඳින්වේ.

සමාහාර වියදමට අයත් සංරචක පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- පරිභෝජන වියදම (C)
- ආයෝජන වියදම (I)
- රජයේ මිල දී ගැනීම්(G)
- ශුද්ධ අපනයන $Nx(X-M)$

පරිභෝජන වියදම (C)

කුටුම්භ විසින් පරිභෝජන සඳහා අවශ්‍ය භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීමට දරන වියදම් කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම් වේ.

මෙම සම්බන්ධතාව ශ්‍රීතාත්මක ව පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

$$C = f(Yd)$$

Yd = වැය කළ හැකි ආදායම

C = පෞද්ගලික පරිභෝජන වියදම

වැය කළ හැකි ආදායම හා පරිභෝජනය අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවක් පවතින බැවින් පරිභෝජන ශ්‍රිතය පහත ලෙස දැක්විය හැකි ය.

$$C = a + b yd$$

C = කුටුම්භ පරිභෝජන වියදම

a = ස්වායත්ත පරිභෝජනය

b = ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව

Yd = වැය කළ හැකි ආදායම

පරිභෝජන ශ්‍රිතයේ "a" සංගුණකයෙන් පෙන්වුම් කරනුයේ ස්වායත්ත පරිභෝජනය යි. ආදායම ශුන්‍ය අවස්ථාවේ දී සිදු වන පරිභෝජන වියදම් ස්වායත්ත පරිභෝජනය යි. එනම් ආදායම් බලපෑමකින් තොර ව සිදු කරන පරිභෝජනය යි.

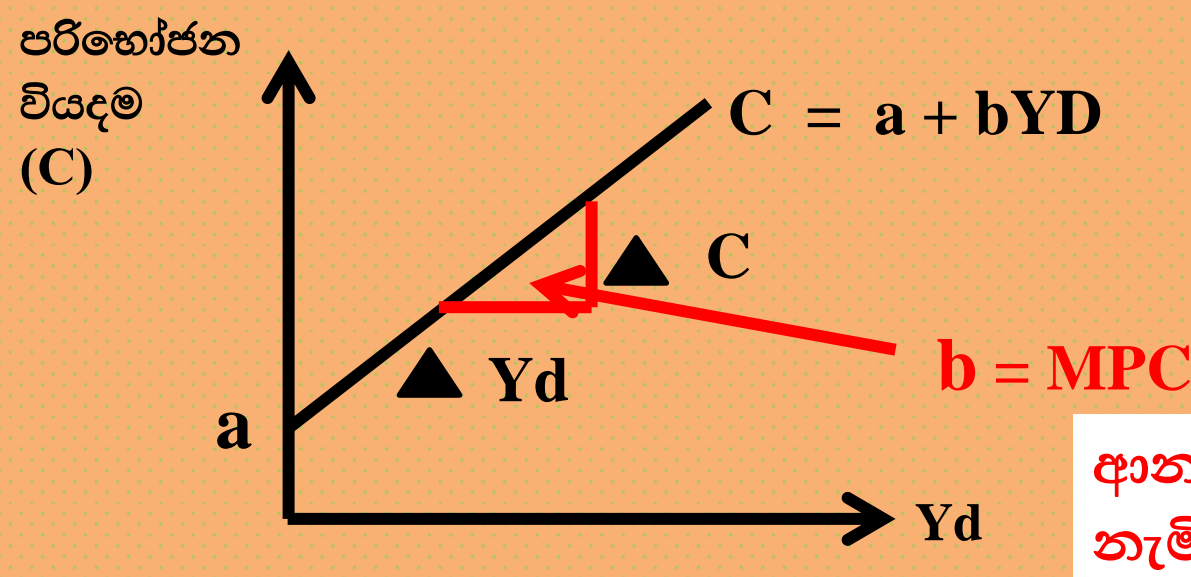
පරිභෝජන ශ්‍රිතයේ "b" සංගුණකයෙන් පෙන්වුම් කරනුයේ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව යි. ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව (MPC) යනු වැය කළ හැකි ආදායම වෙනස් වීමට සාපේක්ෂ ව පරිභෝජනයේ වෙනස් වන අනුපාතය යි. එනම් ආදායම එක ඒකකයකින් වෙනස් වන විට පරිභෝජනය කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේ ද යන්න යි.

ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව} = \frac{\text{පරිභෝජනයේ වෙනස}}{\text{වැය කළ හැකි ආදායම වෙනස}}$$

$$b = \text{MPC} = \frac{\blacktriangle C}{\blacktriangle Y_d}$$

පරිභෝජන ශ්‍රිතය හා සම්බන්ධ පරිභෝජන රේඛාව හා ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ලබා ගන්නා ආකාරය පහත ප්‍රස්තාර සටහනේ දැක්වේ.

කුටුම්භ ඉතුරුම්

වැය කළ හැකි ආදායමෙන් පරිභෝජනය නොකරන කොටස කුටුම්භ ඉතුරුම් ය. ඉතුරුම් රඳාපවතින්නේ පහත පරිදි වැය කළ හැකි ආදායම මත ය. මෙය ශ්‍රිතාත්මක ව පහත පරිදි වේ.

$$S = f(Yd)$$

S = කුටුම්භ ඉතුරුම්

Yd = වැය කළ හැකි ආදායම

$$S = Yd - C$$

$$S = Yd - (a + bYd)$$

$$S = Yd - a - bYd$$

$$S = -a + (1 - b) Yd$$

නිර්-ඉතුරුම් (සෘණ ඉතුරුම්)(- a)

නිර්-ඉතුරුම් යනු ශුන්‍ය ආදායම් මට්ටමක දී හට ගන්නා පරිභෝජන වියදම් වේ. පරිභෝජන වියදම් වැය කළ හැකි ආදායමට සමාන වන තුරු පවතින්නේ නිර්-ඉතුරුම් ය. ආදායම් ශුන්‍ය අවස්ථාවල දී කලින් රැස්කර ගත් ඉතුරුම් යොදාගෙන පරිභෝජන කරයි. ඉතුරුම් පහළ වැටෙන නිසා එම තත්ත්වය නිර්-ඉතුරුම් ලෙස හැඳින්වේ. ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව(1 - b)

ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව

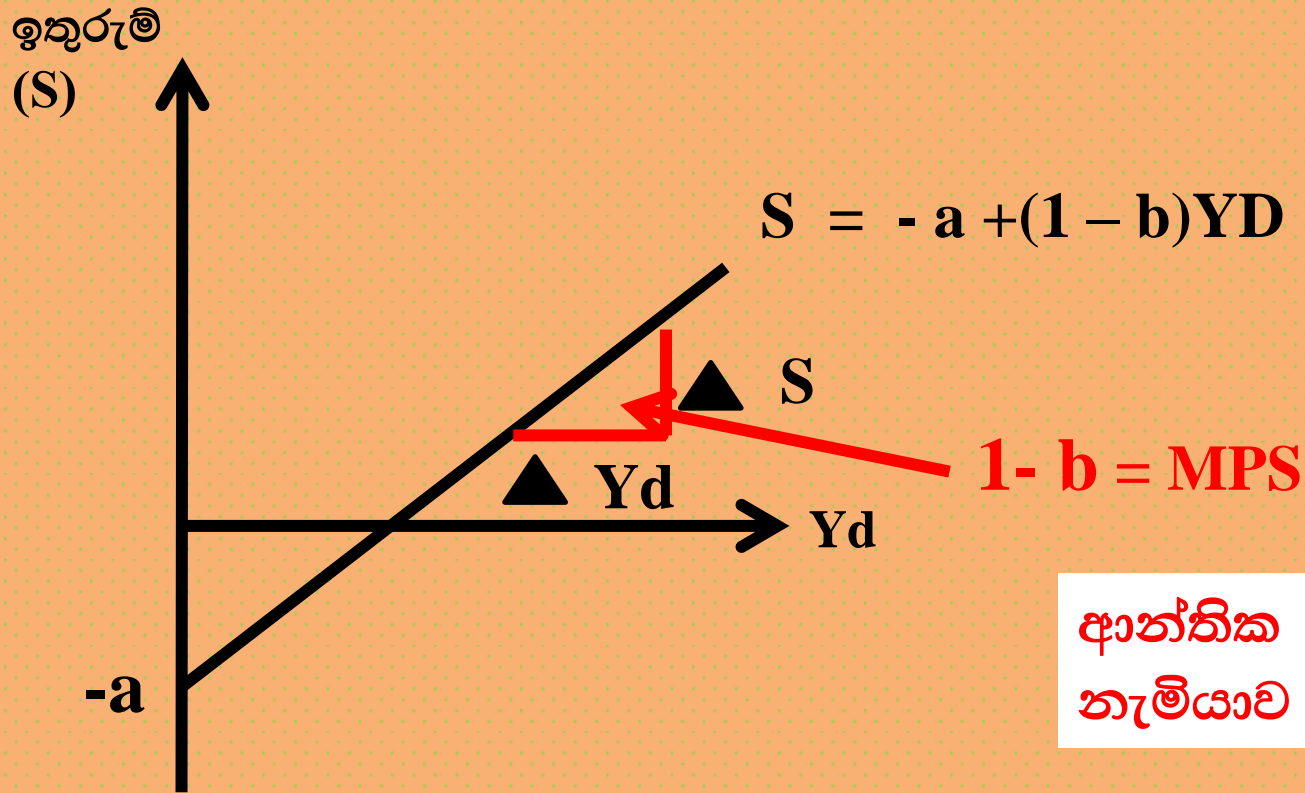
ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව යනු වැය කළ හැකි ආදායමේ වෙනස් වීමට සාපේක්ෂ ව ඉතිරි කිරීම් වෙනස් වන අනුපාතය යි. එනම් ආදායම එක ඒකකයකින් වෙනස් වන විට ඉතුරුම් කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේ ද යන්නයි.

ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කෙරේ.

$$\text{ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව} = \frac{\text{ඉතුරුම් වෙනස}}{\text{වැය කළ හැකි ආදායම වෙනස}}$$

$$1 - b = \text{MPS} = \frac{\blacktriangle S}{\blacktriangle Yd}$$

ඉතුරුම් ශ්‍රිතය සම්බන්ධ ඉතුරුම් වක්‍රය හා ඒ ඇසුරෙන් ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව ලබා ගන්නා ආකාරය පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙහි දැක්වේ.

ආර්ථික විද්‍යාව

6 වන පාඩම - video 02

සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය

උදා -

Yd	C
1000	1000
2000	1800

01. පාරිභෝජන සම්කරණය ව්‍යුත්පන්න කරන්න.

$$C = a + b yd$$

$$b = MPC = \frac{\Delta C}{\Delta Yd}$$

$$b = MPC = \frac{800}{1000}$$

$$b = MPC = 0.8$$

$$C = 200 + 0.8 yd$$

$$C = a + b yd$$

$$C = a + 0.8 yd$$

$$1000 = a + 0.8 \times 1000$$

$$1000 = a + 800$$

$$1000 - 800 = a$$

$$200 = a$$

02. ඉතුරුම් සමීකරණය ව්‍යුත්පන්න කරන්න.

$$C = 200 + 0.8 Yd$$

$$S = -200 + 0.2 Yd$$

03. ඉතුරුම් ශුන්‍ය වන අවස්ථාවේ දී ආදායම

$$S = (-200) + 0.2 Yd$$

$$0 = (-200) + 0.2 Yd$$

$$0 + 200 = 0.2 Yd$$

$$200 = 0.2 Yd$$

$$200 = 0.2 Yd$$

$$\frac{200}{0.2} = \frac{0.2 Yd}{0.2}$$

$$Y = 1000$$

04. එම ආදායම් මට්ටමේ දී මුළු පරිභෝජනය

$$(C) = 200 + 0.8Y$$

$$(C) = 200 + 0.8 \times 1000$$

$$(C) = 200 + 800$$

$$(C) = 1000$$

වැදගත්

ආන්තික පාරිභෝජන හා ඉතුරුම් නැමියාව 1 කට ($MPC + MPS = 1$) සමාන වන්නේ ඇයි.

වැය කල හැකි පෞද්ගලික ආදායම පාරිභෝජනය හා ඉතුරුම් සඳහා පමනක් වැය කිරීම නිසා ආන්තික පාරිභෝජන හා ඉතුරුම් නැමියා වල ඒකතුව 1 කට සමාන වේ.

වැය කල හැකි පෞද්ගලික ආදායම වෙනස් වුවාට ආන්තික පාරිභෝජන හා ඉතුරුම් නැමියා වල අගය වෙනස් නොවේ.

ආන්තික පාරිභෝජන හා ඉතුරුම් නැමියා වල අගය සෑම විටම ධන අගයක් ගන්නා අතර එහි අගයන් 1 කට වඩා වැඩි නොවේ .

සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව (APC)

වැය කළ ආදායම සහ මුළු පරිභෝජනය අතර අනුපාතය සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව (APC) වේ. වැය කළ මුළු ආදායමෙන් කොපමණ ප්‍රමාණයක් පරිභෝජනයට යොදාගන්නේ ද යන්න සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාවෙන් ප්‍රකාශ වේ.

සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව} = \frac{\text{පරිභෝජනයේ}}{\text{වැය කළ හැකි ආදායම}}$$
$$APC = \frac{C}{Y_d}$$

සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව (APS)

වැය කළ ආදායම සහ මුළු ඉතුරුම් අතර අනුපාතය සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව (APS) වේ. වැය කළ මුළු ආදායමෙන් කොපමණ ප්‍රමාණයක් ඉතුරුම් වලට යොදාගන්නේ ද යන්න සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාවෙන් ප්‍රකාශ වේ.

සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව පහත ලෙස ගණනය කළ හැකි ය.

$$\text{සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව} = \frac{\text{ඉතුරුම්}}{\text{වැය කළ හැකි ආදායම}}$$
$$\text{APS} = \frac{S}{Y_d}$$

වැදගත්

සාමාන්‍ය පාරිභෝජන හා ඉතුරුම් නැමියාව 1 කට ($APC + APS = 1$) සමාන වන්නේ ඇයි.

වැය කල හැකි පෞද්ගලික ආදායම පාරිභෝජනය හා ඉතුරුම් සඳහා පමණක් වැය කිරීම නිසා සාමාන්‍ය පාරිභෝජන හා ඉතුරුම් නැමියා වල ඒකතුව 1 කට සමාන වේ.

වැය කල හැකි පෞද්ගලික ආදායම වැඩි වන විට සාමාන්‍ය පාරිභෝජන නැමියාව අඩු වන අතර වැය කල හැකි පෞද්ගලික ආදායම අඩු වන විට සාමාන්‍ය පාරිභෝජන නැමියාව වැඩි වේ.

වැය කල හැකි පෞද්ගලික ආදායම වැඩි වන විට සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව වැඩි වන අතර වැය කල හැකි පෞද්ගලික ආදායම අඩු වන විට සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව අඩු වේ.

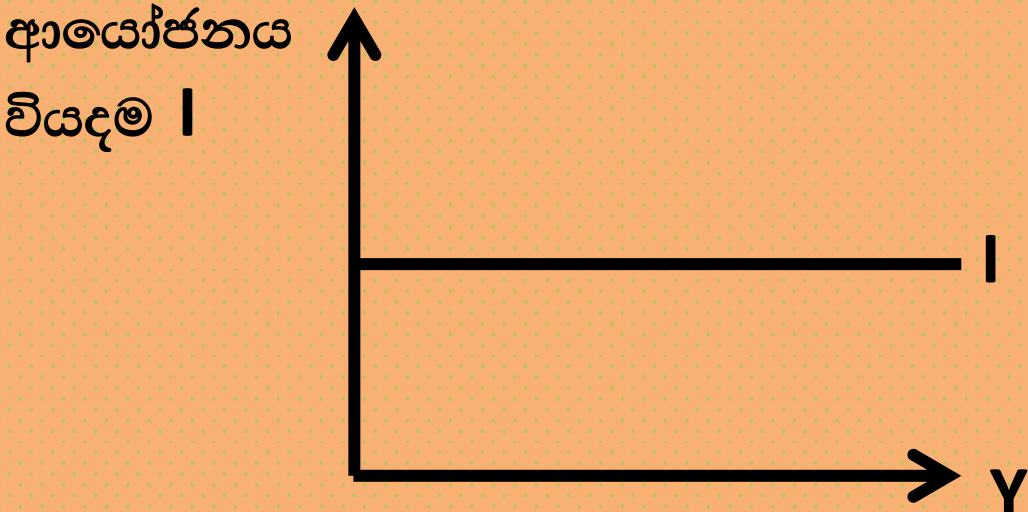
සාමාන්‍ය පාරිභෝජන නැමියා වේ අගය ධන වන අතරම 1 කට වැඩි අගයක්ද ලැබිය හැක. සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාවේ අගය ධන හා සෘණ අගයන් ගනී. නමුත් එම අගයන් දෙකම ඒකතුවේ අගයන් 1 කට වඩා වැඩි නොවේ .

ආයෝජනය වියදම |

ආයෝජනය වියදම ආදායම මත තීරණය නොවන ස්වායත්ත වියදමක් ලෙස උපකල්පනය කෙරෙන නිසා ආයෝජන වියදම් රේඛාව තිරස් අක්ෂයට සාමාන්තර සරල රේඛාවක් සේ පිහිටයි.

ආයෝජන වක්‍රයේ බෑවුම ශුන්‍ය අගයක් ගනී. ආර්ථිකයේ ආයෝජනය විදිම්වලට අයත් සංරචකයකි

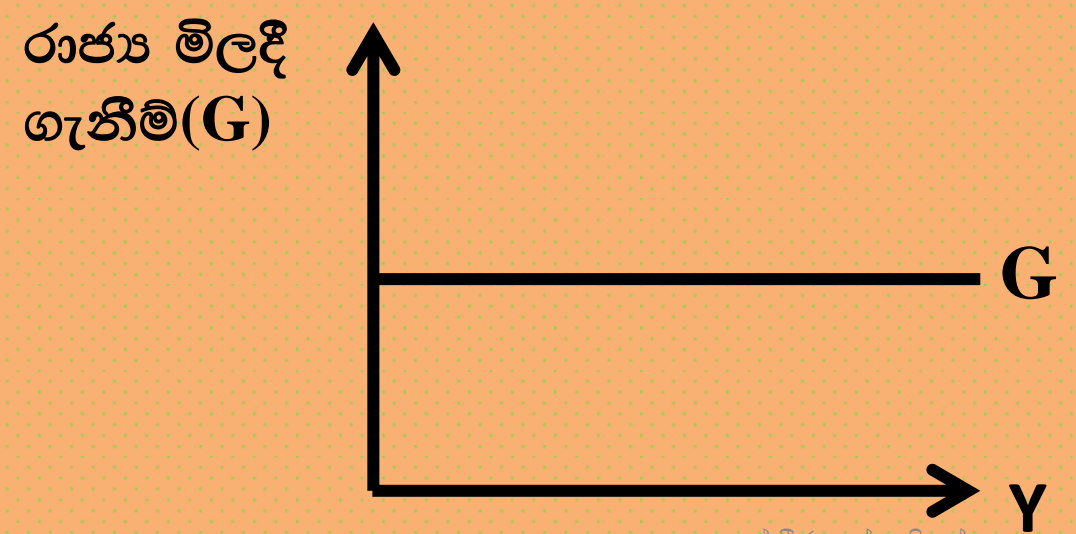
මෙය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනකින් දැක්විය හැකි ය.

රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම(G)

රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම(G) ද ආදායම මත තීරණය නොවන ස්වායත්ත වියදමක් ලෙස උපකල්පනය කෙරෙන නිසා ස්වායත්ත වියදමකි. රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම්වලට නිදසුන් ලෙස ජාතික ආරක්ෂාව, අධ්‍යාපන, සෞඛ්‍ය, ප්‍රවාහණය වැනි රාජ්‍ය සේවා පවත්වාගෙන යාමට කරන වියදම් දැක්විය හැකි ය. මුළු රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් භාණ්ඩ හා සේවා මිල දී ගැනීමට කරන ලද වියදම් සහ රාජ්‍ය සංක්‍රාම වියදම්වලින් සමන්විත වේ. විශ්‍රාම වැටුප් සහ පොහොර සහනාධාර සංක්‍රාම වියදම්වලට නිදසුන් වේ.

රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් වක්‍රය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

අපනයන සහ ආනයනය අතර වෙනස ශුද්ධ අපනයනය යි.(X-M)

ශුද්ධ අපනයනය සමස්ත ඉල්ලුම් සංරචකයකි.

ශුද්ධ අපනයන ජාතික ආදායම මත තීරණය නොවේ. එය ස්වාධීන විචල්‍යයකි.

ආර්ථිකයේ ආනයන ජාතික ආදායම මත තීරණය වන අතර ජාතික ආදායම ශුන්‍ය අවස්ථාවක දී වුව ද සමහර භාණ්ඩ ආනයනය කිරීමට සිදු වේ.

ආර්ථික විද්‍යාව

6 වන පාඩම - video 03

සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය

- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සංඛ්‍යා ලේඛන ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය ප්‍රස්තාර ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සමීකරණ ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- කාන්දු වීම් = විදීම ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සංඛ්‍යා ලේඛන ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- කාන්දු වීම් = විදීම ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය ප්‍රස්තාර ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.
- කාන්දු වීම් = විදීම ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සමීකරණ ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.

සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සංඛ්‍යා ලේඛන ඇසුරින් ඉදිරිපත් කරයි.

ආර්ථිකයක් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයට පත් වන විට සමස්ත ආදායම (Y) සමාහාර වියදමට (E) සමාන වේ.

- Y වලින් අදහස් වන්නේ සමස්ත නිමැවුම(සමස්ත ආදායම)යි.
- ආර්ථිකයක සමස්ත වියදම(E) කුටුම්භ පරිභෝජනය (C), ආයෝජන වියදම (I), රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම් (G) සහ ශුද්ධ අපනයනවලින් (X-M) සමන්විත ය.

$$E = C + I + G + (X-M)$$

සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථිකයක සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත දැක්වෙන සංඛ්‍යා වගුව මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ආදායම (Y)	වැය කළ හැකි ආදායම (yd)	පරිභෝජනය (C)	ආයෝජනය (I)	රාජ්‍ය වියදම (G)	අපනයනය (X)	ආනයනය (M)	ශුද්ධ අපනයන (X-M)	සමස්ත වියදම (E)
0	-250						-100	800
2000	1750	2000	200	300	200	300	-100	2400
4000	3750	3600	200	300	200	300	-100	4000
6000	5750	5200	200	300	200	300	-100	5600
8000	7750						100	7200
10000	9750	8400	200	300	200	300	-100	8800

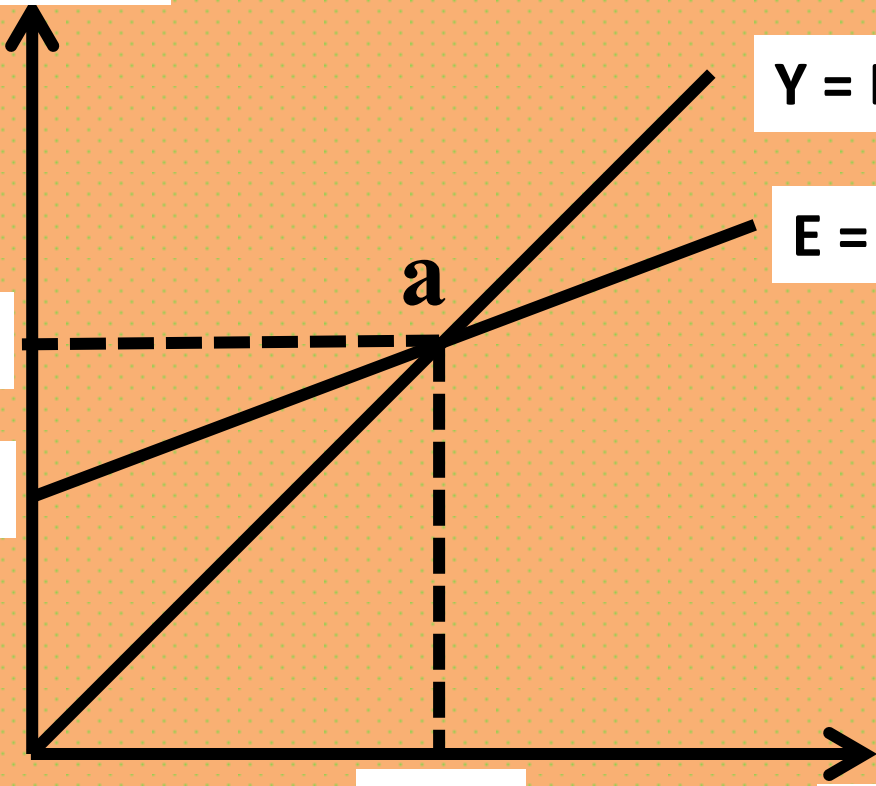
$Y < E$ විශාල බැවින් ආර්ථිකය ප්‍රසාරනය වේ

$Y > E$ විශාල බැවින් ආර්ථිකය සංකෝචනය වේ

- ඉහත සංඛ්‍යා වගුව අනුව රු.මි.4000 ආදායම් මට්ටම දී සමස්ත වියදමේ වටිනාකම සමස්ත ආදායමට සමාන වන නිසා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය රු.මි. 4000 ආදායම් මට්ටම දී සිදු වේ. මෙහි දී ආර්ථිකයේ සමස්ත ඉල්ලුමට සරිලන සමස්ත නිෂ්පාදනයක් ඇති වේ.
- අනෙකුත් සෑම ආදායම් මට්ටමක දී ම සමස්ත වියදමේ වටිනාකම සමස්ත ආදායමට සමාන නොවන නිසා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයක් සිදු නොවේ.

සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය හරහා සාර්ව ආර්ථිකයක සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත දැක්වෙන ප්‍රස්තාර සටහන මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

සමාහාර වියදම් E

$Y = E$

$E = C + I + G + X - M$

4000

800

4000

මු.ද.දේ.නි/සමාහාර ආදායම Y

එම ප්‍රස්තාර සටහනේ a ලක්ෂ්‍යයේ දී සමස්ත ආදායම (Y) සමස්ත වියදමට (E) සමාන වී ඇත. ඒ අනුව සමතුලිත නිමැවුම් මට්ටම 4000කි.

සමාහාර ආදායම = සමාහාර වියදම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය සමීකරණ ඇසුරින් පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$Y = E$
 $E = C + I + G + (X-M)$
 නිදසුන්
 පරිභෝජන ශ්‍රිතය $(C) = 600 + 0.8y_d$
 ආයෝජන වියදම $(I) = 200$
 රාජ්‍ය ආදායම $(G) = 300$
 ශුද්ධ අපනයන $(X-M) = -100$
 වැය කළ හැකි ආදායම $Y_d = (Y - T + Tr)$
 ස්වාධීන බදු $(T) = 250$

$Y = 1000 + 0.8Y - 200$
 $Y - 0.8Y = 800$
 $0.2Y = 800$
 $Y = \frac{800}{0.2}$
 $Y = \underline{\underline{4000}}$ (රු. මිලියන)

$Y = E$
 $Y = C + I + G + (X - M)$
 $Y = 600 + 0.8y_d + 200 + 300 - 100$
 $Y = 1000 + 0.8y_d$
 $Y = 1000 + 0.8(Y - T + Tr)$
 $Y = 1000 + 0.8(Y - 250 + 0)$

ආර්ථික විද්‍යාව

6 වන පාඩම - video 04

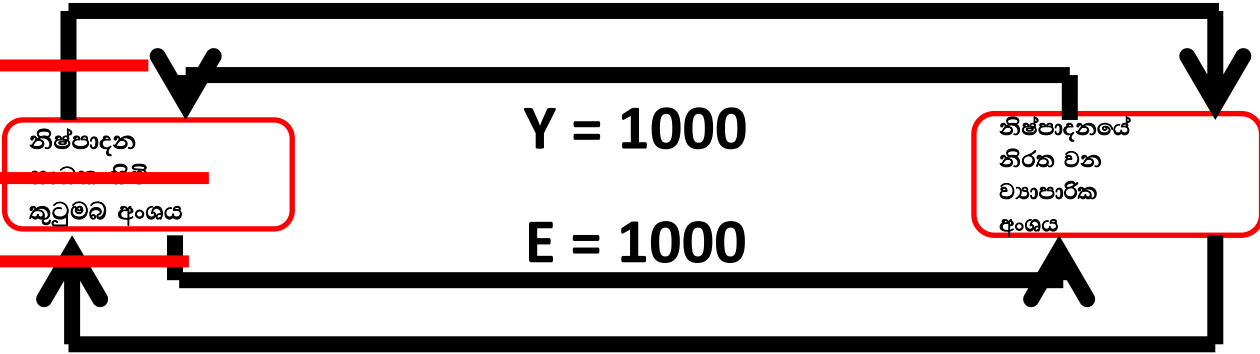
සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය

කාන්දු වීම් විදීමේ ප්‍රවේශය මගින් ද ආර්ථිකය සමතුලිත නිමැවුම තීරණය වන ආකාරය දැක්විය හැකි ය.

කාන්දු වීම් W

කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ චක්‍රීය ආදායම් වෘත්තාකාර ප්‍රවාහයන් සිදුවන ගිලිහීම් කාන්දු වීම් ලෙස හඳුන්වයි. ආර්ථිකයක කාන්දු වීම් ස්වරූප තුනකි.

- එනම්
- ඉතුරුම් (S)
 - ස්වාධීන බදු (T)
 - ආනයන (M)

- ඉතුරුම් වැය කළ හැකි ආදායමෙන් පරිභෝජනය සඳහා වැය නොකරන කොටස යි.
- ස්වාධීන බදු කුටුම්භ වෙත ලැබෙන්නේ ආදායමෙන් රජය වෙත, මාරු වන කොටස යි.
- ඉතුරුම්, ස්වාධීන බදු සහ ආනයන වියදම් හේතුවෙන් සමස්ත වියදම් ප්‍රවාහය සංකෝචනය වේ.

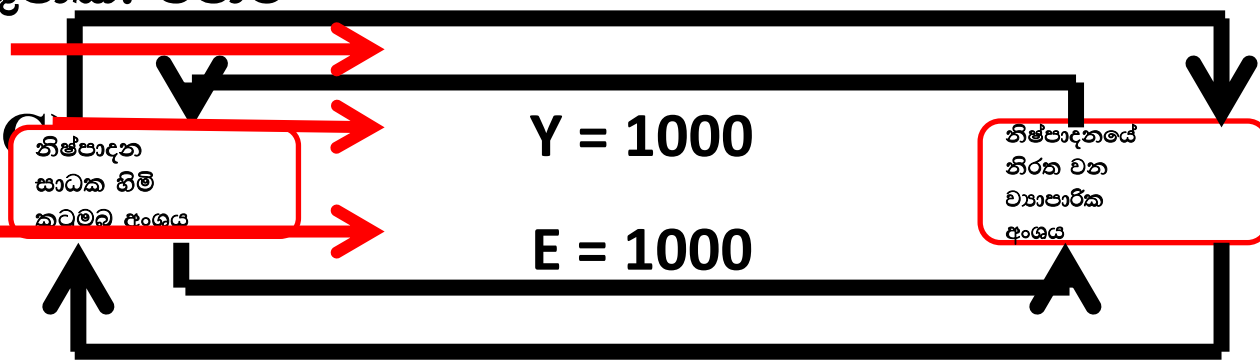
විදීම J

කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ එක්වීය ආදායම් වෘත්තාකාර ප්‍රවාහයන් තුළට එකතුවීම විදීම වීම ලෙස හඳුන්වයි. ආර්ථිකයක විදීම ස්වරූප තුනකි.

මුළු විදීම වටිනාකම එක්වීය ආදායම් ප්‍රවාහය ශක්තිමත් කිරීමට හේතු වන අතර විදීම එක්වීය ආදායම් ප්‍රවාහය ප්‍රසාරණය කිරීමට හේතු වේ.

ආර්ථිකයේ විදීම ස්වරූප තුනකි. එනම්

- ස්වාධීන ආයෝජන (I)
- ස්වාධීන රාජ්‍ය වියදම් (G)
- අපනයන (X)

කාන්දු වීම් වටිනාකම එක්වීය ආදායම් ප්‍රවාහය දුර්වල කිරීමට හේතු වන අතර මුළු විදීම(එකතු වීම්) වටිනාකම එක්වීය ආදායම් ප්‍රවාහය ශක්තිමත් කිරීමට හේතු වේ. මෙම නිසා

ඒවා එකිනෙකට සමාන වීම තුළින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඇති වේ. ආර්ථිකයේ එම කොන්දේසිය පහත දැක්වෙන ලෙස ප්‍රකාශ කළ හැකි ය.

$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

කාන්දු වීම් = විදීම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි සංඛ්‍යා ලේඛන මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

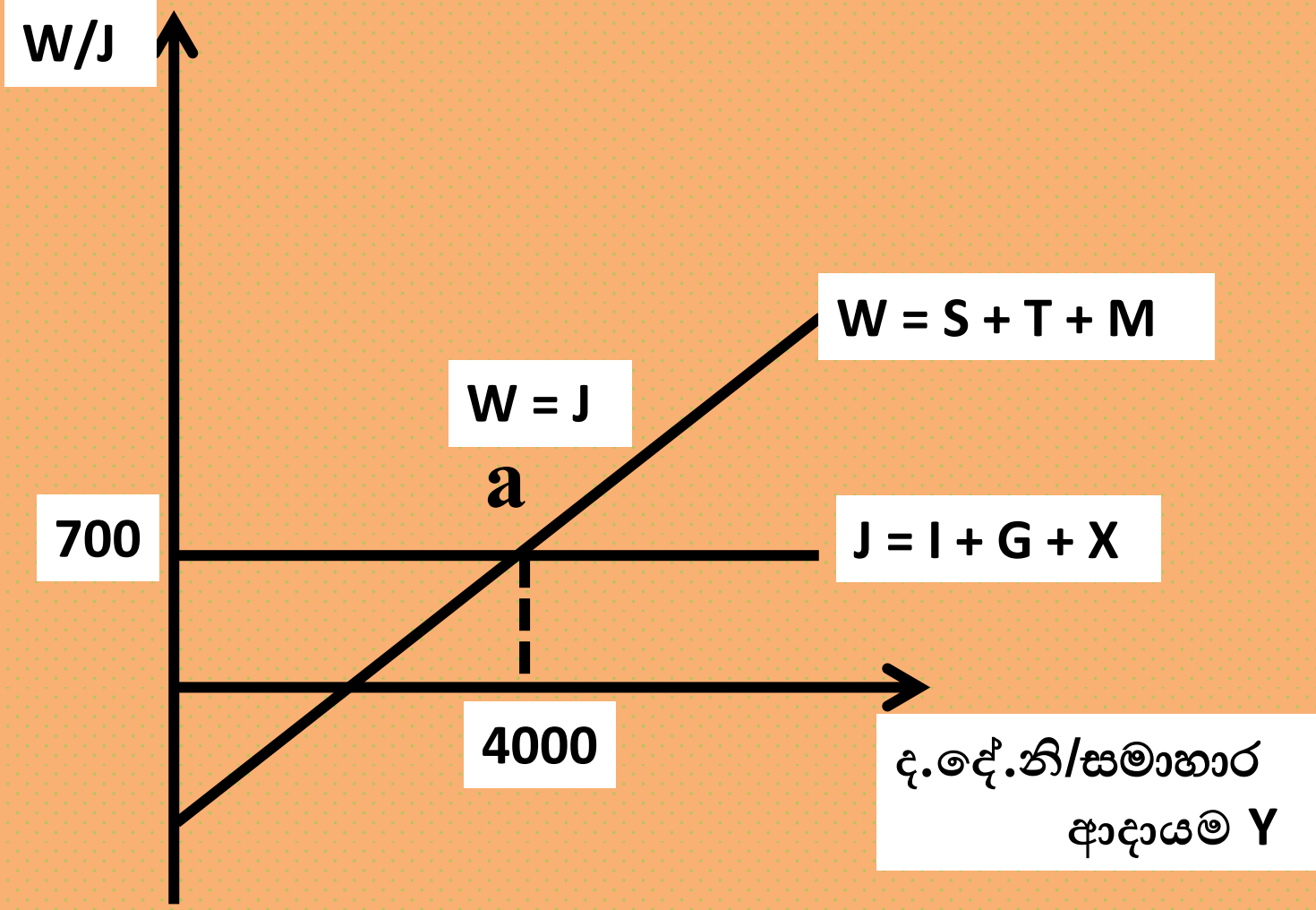
ආදායම (Y)	ඉතුරුම් (S)	සවාධන බදු (T)	ආනයන (M)	ආයෝජනය (I)	රාජ්‍ය වියදම (G)	අපනයන (X)	මුළු කාන්දු වීම් (W)	මුළු විදීම් (J)
0							-100	700
2000							300	700
4000	150	250	300	200	300	200	700	700
6000	550	250	300	200	300	200	1100	700
8000							1500	700
10000	1350	250	300	200	300	200	1900	700

W < J විශාල බැවින් ආර්ථිකය ප්‍රසාරනය වේ

W > J විශාල බැවින් ආර්ථිකය සංකෝචනය වේ

ආර්ථිකයේ මුළු කාන්දු වීම් වටිනාකම මුළු විදීම් වටිනාකමට සමාන වන්නේ රු.මි 4000 ආදායම් මට්ටම දී ය. එම අවස්ථාවේ දී සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය සිදු වේ.

කාන්දුවීම් = විදීමේ ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහන් මගින් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

ඉහත ප්‍රස්තාර සටහනේ a ලක්ෂ්‍යයේ දී කාන්දු වීම් රේඛාව සහ විදීමේ රේඛාව ඡේදනය වන අතර එම ලක්ෂ්‍යයේ දී සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ඇති වේ. එම ලක්ෂ්‍යයේ දී ආදායම් මට්ටම රු.මි 4000 වන නිසා සමතුලිත ආදායම් මට්ටම රු.මි 4000 වේ.

කාන්දු වීම් = විදීම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි සමීකරණ ඇසුරෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

- ආර්ථිකයේ මුළු කාන්දු වීම්වලට ඇතුළත් සංරචක පහත දැක්වේ.

$$W = S + T + M$$

- ආර්ථිකයේ මුළු විදීම්වල ඇතුළත් සංරචක පහත දැක්වේ.

$$J = I + G + X$$

එ අනුව කාන්දු වීම් = විදීම් ප්‍රවේශය මගින් සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය තීරණය වන ආකාරය පහත පරිදි සමීකරණ ඇසුරෙන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

$$W = J$$
$$S + T + M = I + G + X$$

නිදසුන් : රු. මිලියන

- ඉතුරුම් (S) = 150
- ස්වාධීන බදු (T) = 250
- ආනයනය (M) = 300

මුළු කාන්දු වීම් වටිනාකම (W) = 700

- ආයෝජන (I) = 200
- රාජ්‍ය වියදම (G) = 300
- අපනයන (X) = 200

මුළු විදීම වටිනාකම (J) = 700

$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

$$150 + 250 + 300 = 200 + 300 + 200$$

$$700 = 700 \text{ (රු. මිලියන)}$$

W = J	
S + T + M = I + G + X	
නිදසුන්	
පරිභෝජන ශ්‍රිතය	(C) = 600 + 0.8yd
ආයෝජන වියදම	(I) = 200
රාජ්‍ය ආදායම	(G) = 300
අපනයන	(X) = 200
වැය කළ හැකි ආදායම	Yd = (Y-T+Tr)
ස්වාධීන බදු	(T) = -250
ආනයනය	(M) = 300

$$0.2 Y = 700 + 100$$

$$0.2 Y = 800$$

$$Y = \frac{800}{0.2}$$

$$Y = \underline{\underline{4000}} \text{ (රු. මිලියන)}$$

$$W = J$$

$$S + T + M = I + G + X$$

$$-600 + 0.2yd + 250 + 300 = 200 + 300 + 200$$

$$-50 + 0.2yd = 700$$

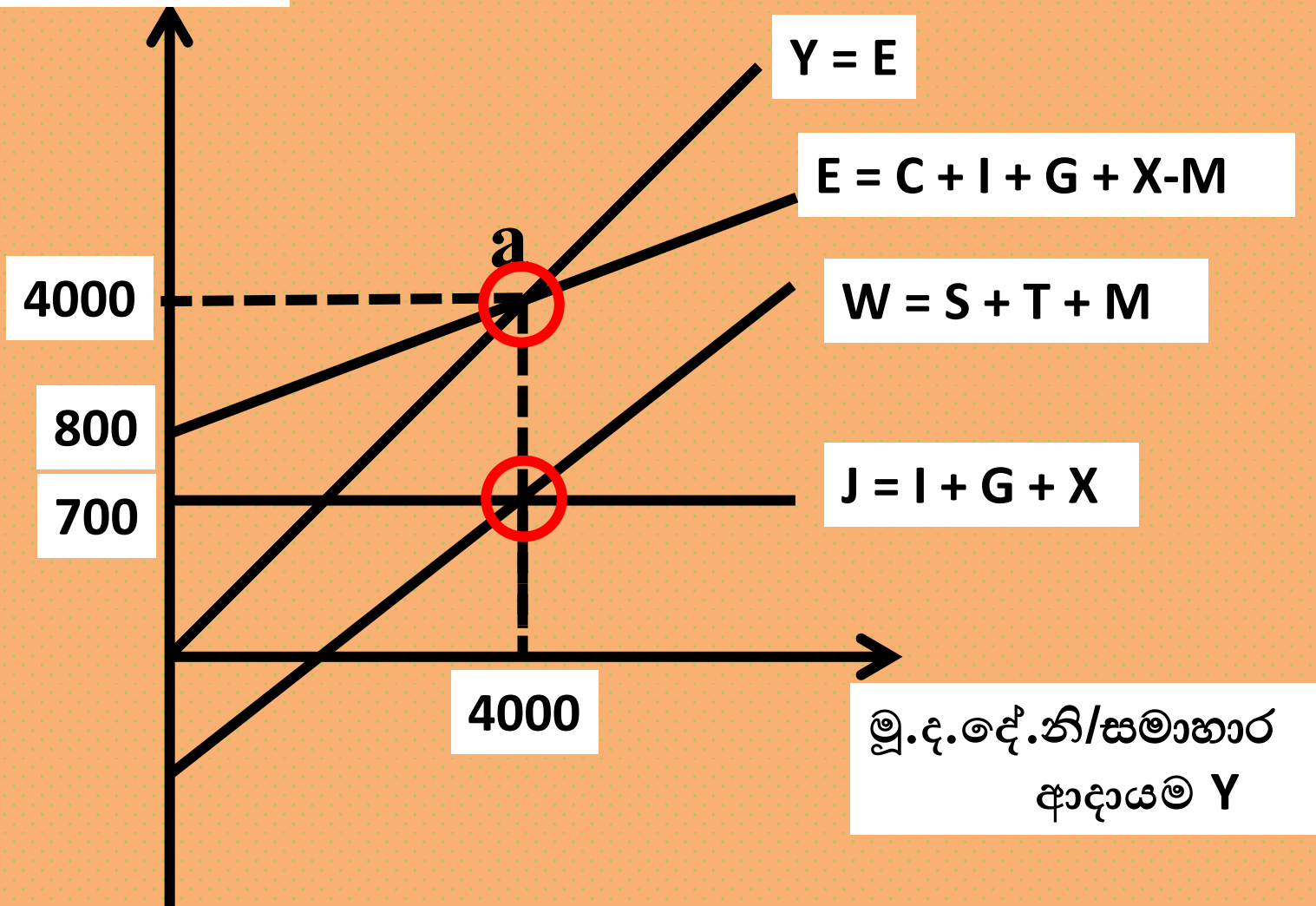
$$-50 + 0.2 (Y-T+Tr) = 700$$

$$-50 + 0.2 (Y-250+0) = 700$$

$$-50 + 0.2Y - 50 = 700$$

$$-100 + 0.2Y = 700$$

සමාහාර වියදුම් E

ආර්ථික විද්‍යාව

6 වන පාඩම - Video 05

සාර්ව ආර්ථික

සමතුලිතය වෙනස්වීම්

සමාහාර වියදම (E)

කිසියම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ ආර්ථිකයේ කාරකයන් භාණ්ඩ සහ සේවා මිල දී ගැනීම සඳහා වැය කරනු ලබන වියදම සමාහාර වියදම ලෙස හැඳින්වේ.

සමාහාර වියදමට අයත් සංරචක පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- පරිභෝජන වියදම (C)
- ආයෝජන වියදම (I)
- රජයේ මිල දී ගැනීම්(G)
- ශුද්ධ අපනයන $Nx(X-M)$

සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වීමට පහත සඳහන් සාධක බලපායි.

- පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වීම
- ස්වාධීන ආයෝජන වෙනස් වීම
- රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් වෙනස් වීම
- ස්වාධීන බදුවල වෙනස් වීම
- සංක්‍රාම වියදම් වෙනස් වීම

පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වීම

ස්වාධීන පරිභෝජනය හෝ ආන්තික පරිභෝජනය නැමියාව හෝ වෙනස් වීම අනුව පරිභෝජන ශ්‍රිතය වෙනස් වේ. මෙම නිසා ස්වාධීන පරිභෝජනය හෝ ආන්තික පරිභෝජනය නැමියාව වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ද වෙනස් වේ.

ස්වාධීන පරිභෝජනය වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පහත නිදසුන ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

පරිභෝජන ශ්‍රිතය	$(C) = 600 + 0.8y$
ආයෝජන වියදම	$(I) = 200$

$$Y = E$$

$$Y = C + I$$

$$Y = 600 + 0.8y + 200$$

$$Y = 800 + 0.8y$$

$$Y - 0.8 Y = 800$$

$$0.2 Y = 800$$

$$Y = \frac{800}{0.2} \quad \underline{\underline{Y = 4000 \text{ (රු. මිලියන)}}}$$

ඉහත නිදසුනේ ස්වාධීන පරිභෝජනය 600 සිට 650 දක්වා ඉහළ ගිය විට පරිභෝජන ශ්‍රිතය පහත ආකාරයට වෙනස් වේ.

පරිභෝජන ශ්‍රිතය	$(C) = 650 + 0.8y$
ආයෝජන වියදම	$(I) = 200$

$$Y = E$$

$$Y = C + I$$

$$Y = 650 + 0.8y + 200$$

$$Y = 850 + 0.8y$$

$$Y - 0.8Y = 850$$

$$0.2Y = 850$$

$$Y = \frac{850}{0.2}$$

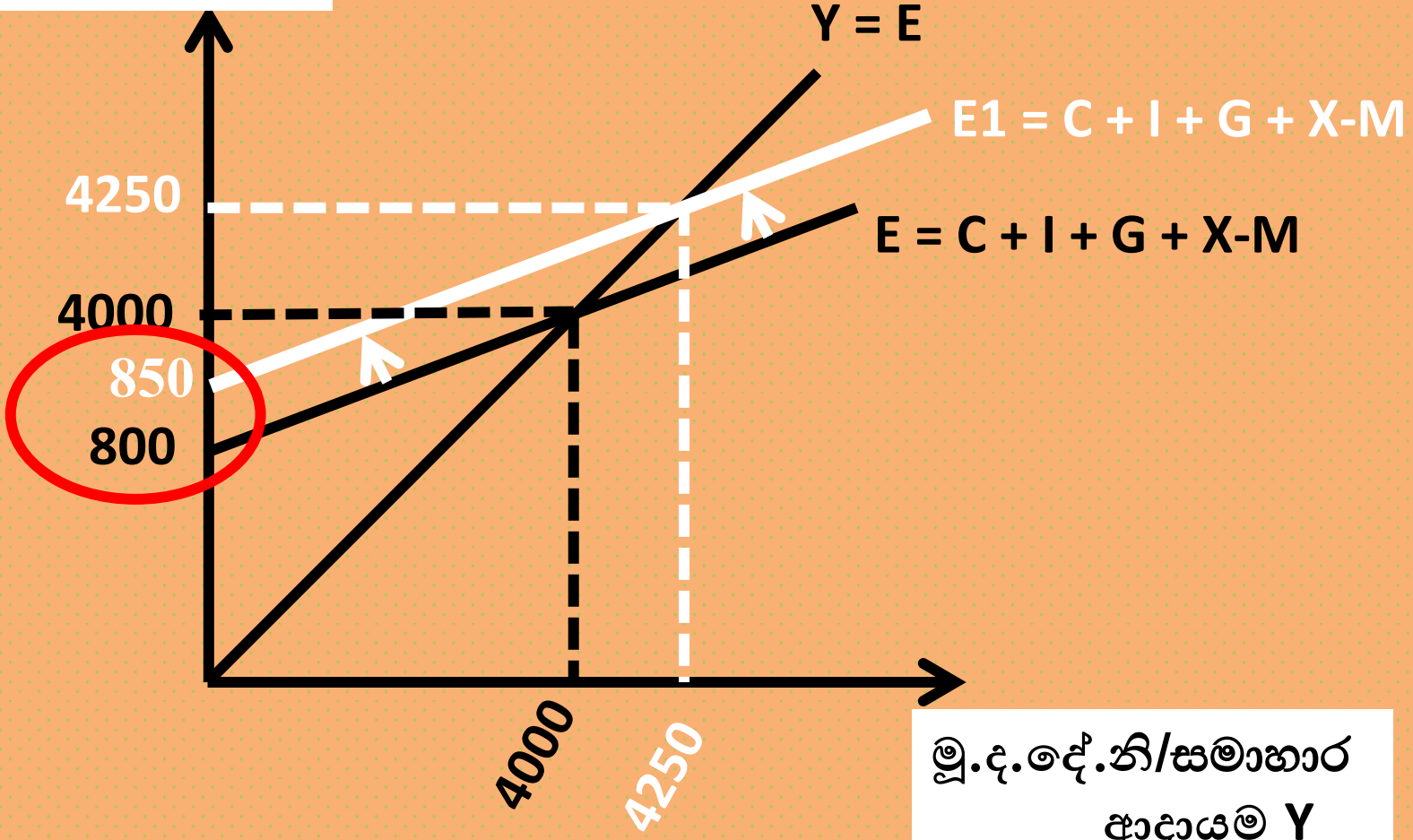
$$0.2$$

$$Y = \underline{\underline{4250}} \text{ (රු. මිලියන)}$$

ස්වාධීන පරිභෝජනය වෙනස් වන විට සමතුලිත ආදායම 4000 සිට 4250 දක්වා ඉහළ යන අතර එය ආර්ථික ප්‍රසාරණ කි.

ස්වාධීන පරිභෝජනය වෙනස් වීම අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනකින් ද දැක්විය හැකි ය.

සමාහාර වියදම් E

මු.ද.දේ.නි/සමාහාර ආදායම Y

ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව වෙනස් වීම නිසා සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය වෙනස් විය හැකි ආකාරය පහත නිදසුන ඇසුරින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

පරිභෝජන ශ්‍රිතය	$(C) = 600 + 0.8y$
ආයෝජන වියදම	$(I) = 200$

$$Y = E$$

$$Y = C + I$$

$$Y = 600 + 0.8y + 200$$

$$Y = 800 + 0.8y$$

$$Y - 0.8Y = 800$$

$$0.2Y = 800$$

$$Y = \frac{800}{0.2} = \underline{\underline{4000}} \text{ (රු. මිලියන)}$$

0.8y සිට 0.9y ලෙස ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ඉහළ ගිය විට සමතුලිත ආදායම

පරිභෝජන ශ්‍රිතය	(C) = 600 + 0.9y
ආයෝජන වියදම	(I) = 200

$$Y = E$$

$$Y = C + I$$

$$Y = 600 + 0.9y + 200$$

$$Y = 800 + 0.9y$$

$$Y - 0.9Y = 800$$

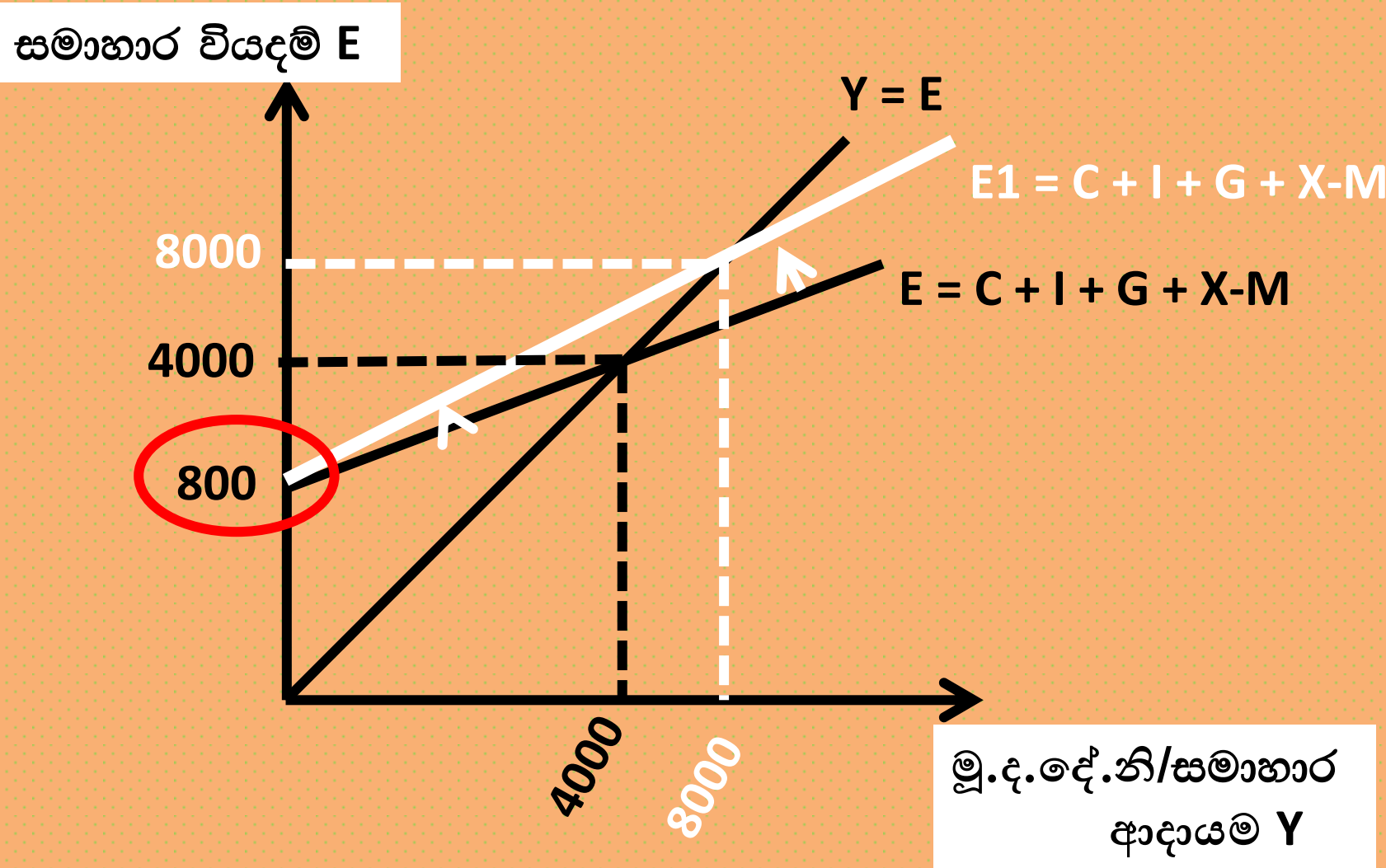
$$0.1Y = 800$$

$$Y = \frac{800}{0.1}$$

$$Y = \underline{\underline{8000}} \text{ (රු. මිලියන)}$$

ස්වාධීන පරිභෝජනය ස්ථාවර මට්ටමක දී ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ඉහළ යෑම නිසා සමතුලිත ආදායම 4000 සිට 8000 දක්වා ඉහළ යන අතර එය ආර්ථික ප්‍රසාරණ කි.

ස්වාධීන පරිභෝජනය ස්ථාවර මට්ටමක දී ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව ඉහළ යෑම නිසා සමතුලිත ආදායම වෙනස් වීම පහත දැක්වෙන ප්‍රස්තාර සටහනින් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

ආර්ථිකයෙහි ස්වාධීන ආයෝජන වියදම් වෙනස් වූ විට සමතුලිත ජාතික ආදායම වෙනස් වේ.

පරිභෝජන ශ්‍රිතය	$(C) = 600 + 0.8y$
ආයෝජන වියදම	$(I) = 200$

$$Y = E$$

$$Y = C + I$$

$$Y = 600 + 0.8y + 200$$

$$Y = 800 + 0.8y$$

$$Y - 0.8Y = 800$$

$$0.2Y = 800$$

$$Y = \frac{800}{0.2} = \underline{\underline{4000}} \text{ (රු. මිලියන)}$$

ඉහත නිදසුනෙහි ආයෝජන වියදම 200 සිට 100 කින් ඉහළ ගියහොත් නව සමතුලිතය පහත පරිදි ගණනය කළ හැකි ය.

පරිභෝජන ශ්‍රිතය $(C) = 600 + 0.8y$
 ආයෝජන වියදම $(I) = 300$

$$Y = E$$

$$Y = C + I$$

$$Y = 600 + 0.8y + 300$$

$$Y = 900 + 0.8y$$

$$Y - 0.8Y = 900$$

$$0.2Y = 900$$

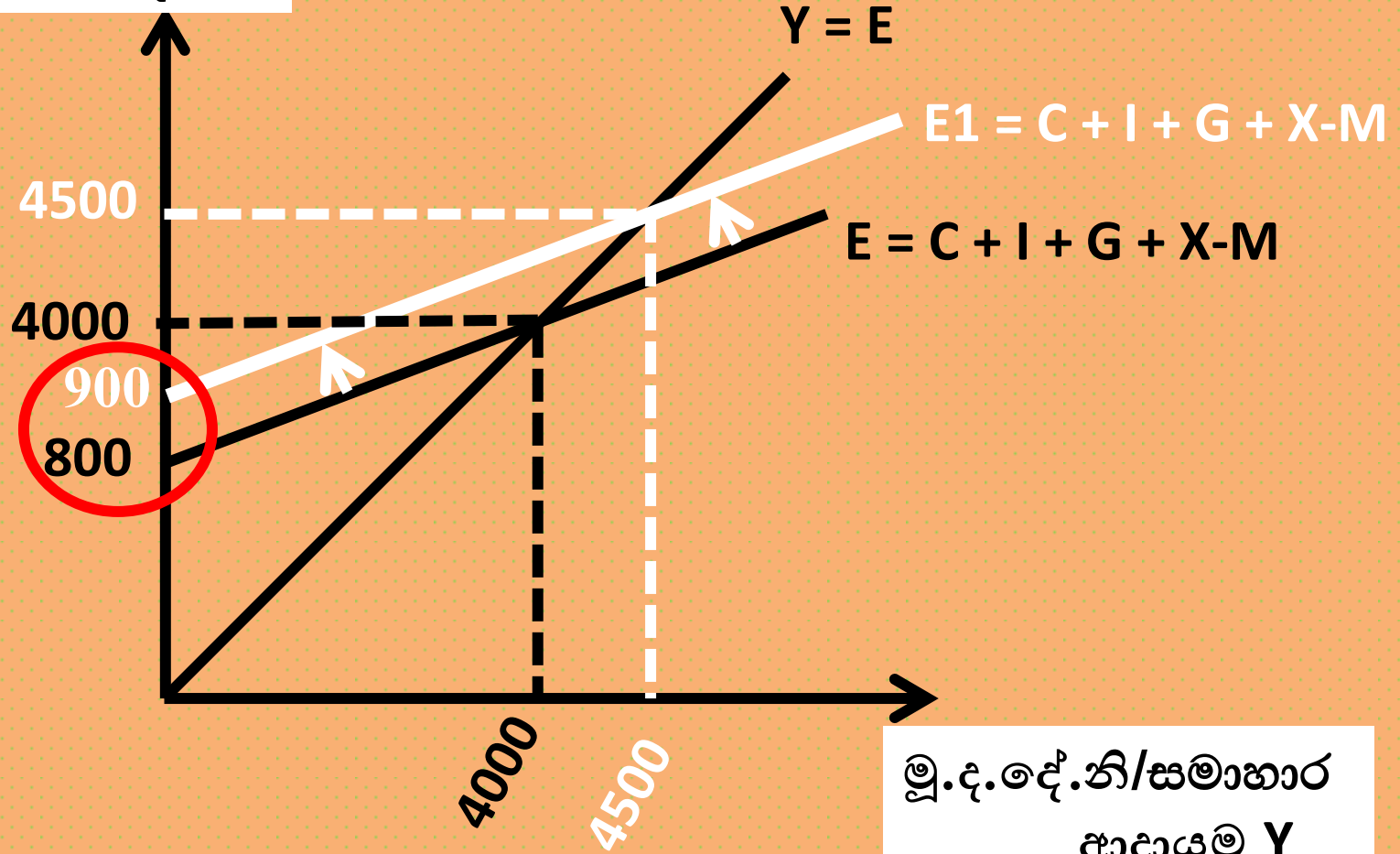
$$Y = \frac{900}{0.2}$$

$$0.2$$

$$Y = \underline{\underline{4500}} \text{ (රු. මිලියන)}$$

මෙහි දී ආයෝජන වියදම් 100 වැඩි වන විට සමතුලිත ජාතික නිෂ්පාදනය ආදායම 4000 සිට 4500 දක්වා ඉහළ යන අතර එය ආර්ථික ප්‍රසාරණ කි.

සමාහාර විසඳුම් E

මු.ද.දේ.නි/සමාහාර
ආදායම Y

රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් වෙනස් වීම් තුළින් ද සමතුලිත නිෂ්පාදනය වෙනස් වේ.

$$Y = E$$

$$E = C + I + G + (X-M)$$

නිදසුන්

පරිභෝජන ශ්‍රිතය (C) = 600 + 0.8yd

ආයෝජන වියදම (I) = 200

රාජ්‍ය ආදායම (G) = 300

ශුද්ධ අපනයන (X-M) = -100

චැය කළ හැකි ආදායම $Yd = (Y - T + Tr)$

ස්වාධීන බදු (T) = 250

$$Y = 1000 + 0.8Y - 200$$

$$Y - 0.8Y = 800$$

$$0.2Y = 800$$

$$Y = \frac{800}{0.2}$$

$$Y = \underline{\underline{4000}} \text{ (රු. මිලියන)}$$

$$Y = E$$

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$Y = 600 + 0.8yd + 200 + 300 - 100$$

$$Y = 1000 + 0.8yd$$

$$Y = 1000 + 0.8(Y - T + Tr)$$

$$Y = 1000 + 0.8(Y - 250 + 0)$$

මෙම ආර්ථිකයේ රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම් 300 සිට 50 කින් ඉහළ ගියහොත් සමතුලිත නිමැවුම පහත පරිදි ඉහළ යයි.

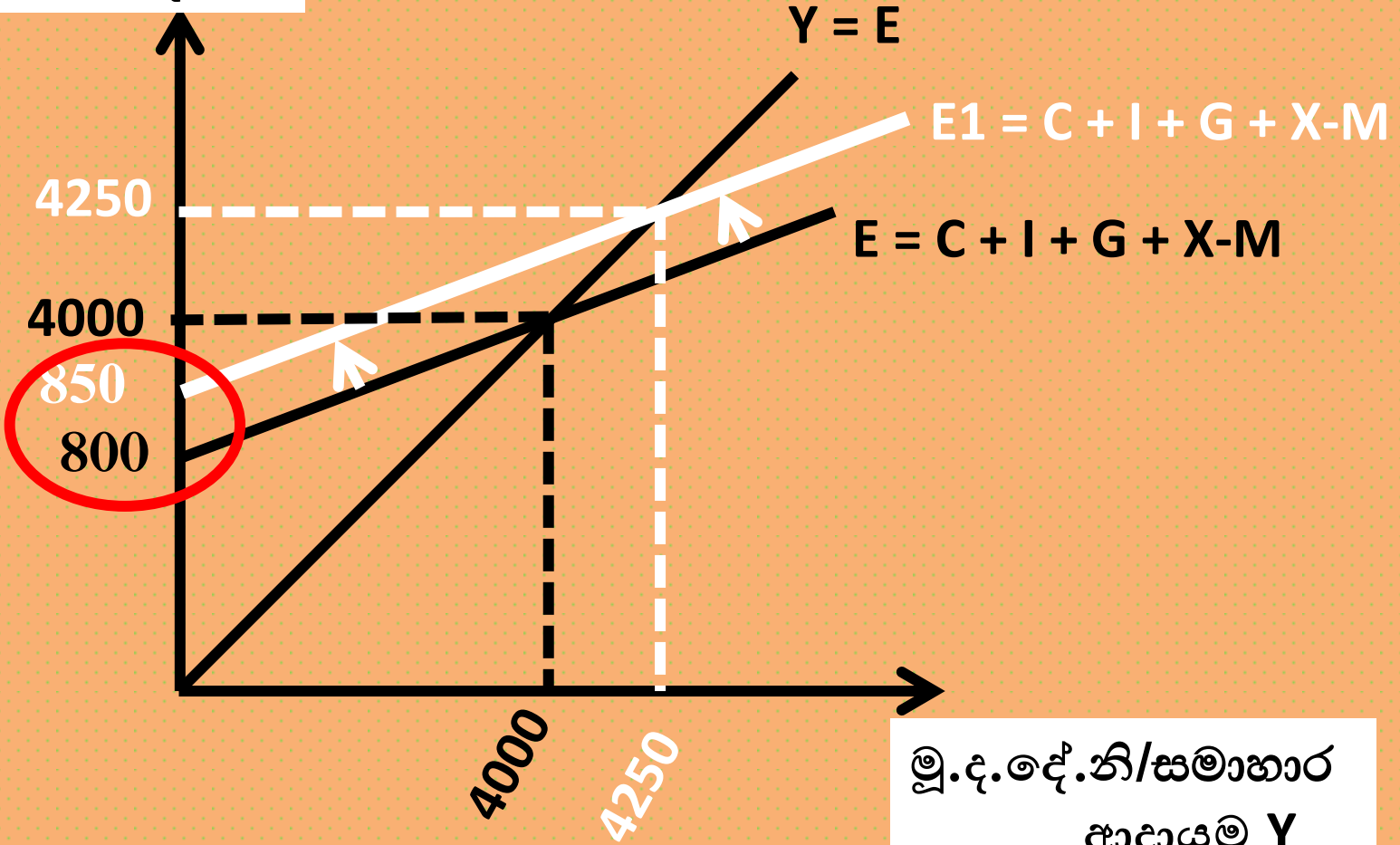
$Y = E$
 $E = C + I + G + (X-M)$
 නිදසුන්
 පරිභෝජන ශ්‍රිතය $(C) = 600 + 0.8y_d$
 ආයෝජන වියදම $(I) = 200$
 රාජ්‍ය ආදායම $(G) = 350$
 ශුද්ධ අපනයන $(X-M) = -100$
 වැය කළ හැකි ආදායම $Y_d = (Y - T + Tr)$
 ස්වාධීන බදු $(T) = 250$

$Y = 1050 + 0.8Y - 200$
 $Y - 0.8Y = 850$
 $0.2Y = 850$
 $Y = \frac{850}{0.2}$
 $Y = 4250$ (රු. මිලියන)

$Y = E$
 $Y = C + I + G + (X - M)$
 $Y = 600 + 0.8y_d + 200 + 350 - 100$
 $Y = 1050 + 0.8y_d$
 $Y = 1050 + 0.8(Y - T + Tr)$
 $Y = 1050 + 0.8(Y - 250 + 0)$

රාජ්‍ය මිල දී ගැනීම් 50 කින් වැඩි වන විට සමතුලිතය 4000 සිට 4250 දක්වා ඉහළ යයි.

සමාහාර විසඳුම් E

මු.ද.දේ.නි/සමාහාර ආදායම Y

ආර්ථිකයේ රජය විසින් බදු අය කිරීම වෙනස් කිරීම් තුළින් ද සමතුලිත ජාතික නිමැවුම වෙනස් වේ.

$Y = E$
 $E = C + I + G + (X-M)$
 නිදසුන්
 පරිභෝජන ශ්‍රිතය $(C) = 600 + 0.8y_d$
 ආයෝජන වියදම $(I) = 200$
 රාජ්‍ය ආදායම $(G) = 300$
 ශුද්ධ අපනයන $(X-M) = -100$
 වැය කළ හැකි ආදායම $Y_d = (Y-T+Tr)$
 ස්වාධීන බදු $(T) = 250$

$Y = 1000 + 0.8Y - 200$
 $Y - 0.8 Y = 800$
 $0.2 Y = 800$
 $Y = \frac{800}{0.2}$
 $Y = \underline{\underline{4000}}$ (රු. මිලියන)

$Y = E$
 $Y = C + I + G + (X - M)$
 $Y = 600 + 0.8y_d + 200 + 300 - 100$
 $Y = 1000 + 0.8y_d$
 $Y = 1000 + 0.8(Y - T + Tr)$
 $Y = 1000 + 0.8(Y - 250 + 0)$

කළු ඉදිරිපත් කළ නිදසුන සැලකිල්ලට ගත් විට බදු අය කිරීම් 250 සිට 200 අඩු වන විට

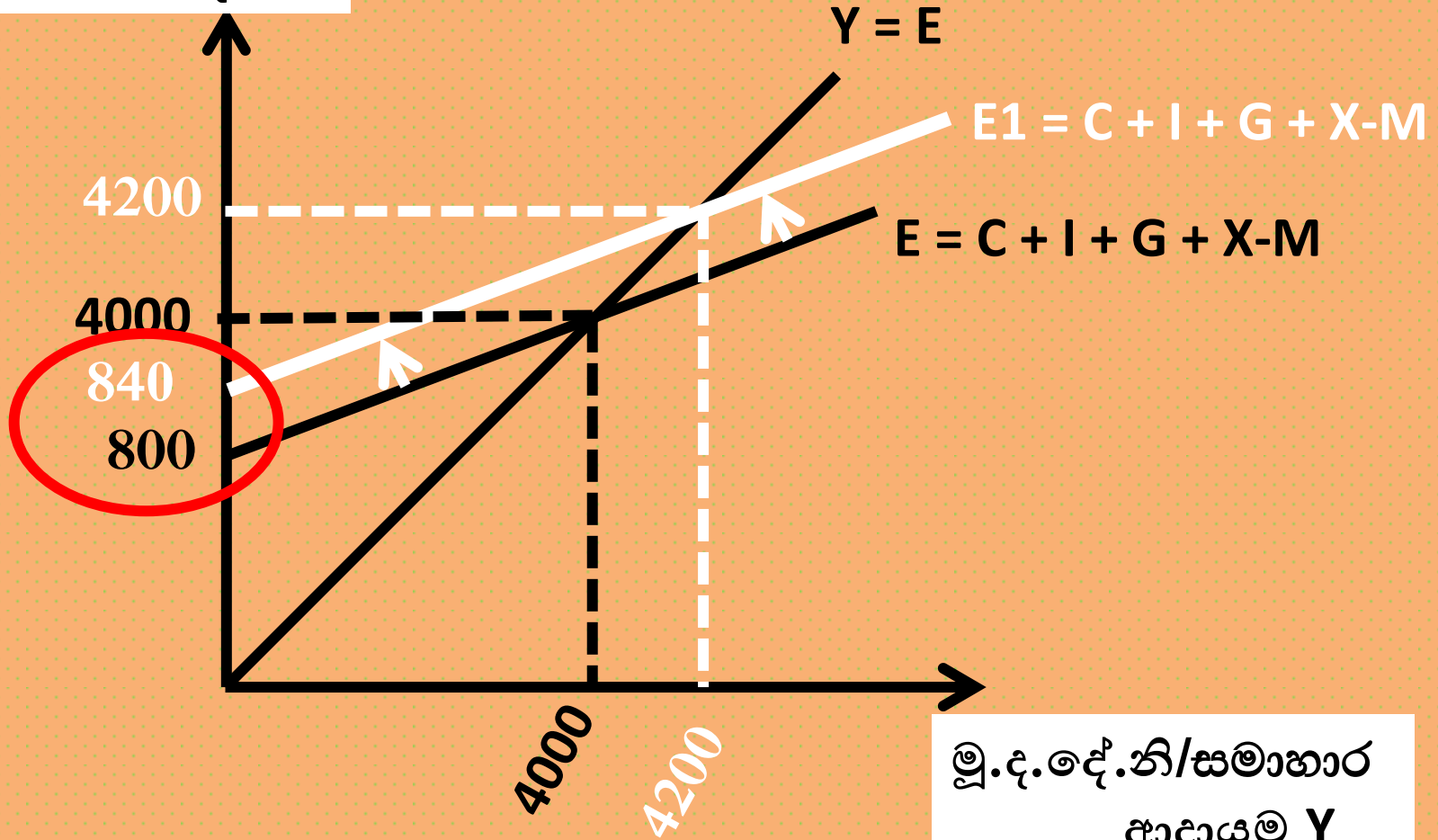
$Y = E$
 $E = C + I + G + (X-M)$
 නිදසුන්
 පරිභෝජන ශ්‍රිතය (C) = 600 + 0.8yd
 ආයෝජන වියදම (I) = 200
 රාජ්‍ය ආදායම (G) = 300
 ශුද්ධ අපනයන (X-M) = -100
 වැය කළ හැකි ආදායම $Yd = (Y-T+Tr)$
 ස්වාධීන බදු (T) = 200

$Y = 1000 + 0.8Y - 160$
 $Y - 0.8Y = 840$
 $0.2Y = 840$
 $Y = \frac{840}{0.2}$
 $Y = \underline{\underline{4200}}$ (රු. මිලියන)

$Y = E$
 $Y = C + I + G + (X - M)$
 $Y = 600 + 0.8yd + 200 + 300 - 100$
 $Y = 1000 + 0.8yd$
 $Y = 1000 + 0.8(Y - T + Tr)$
 $Y = 1000 + 0.8(Y - 200 + 0)$

බදු 50 කින් අඩු කිරීම නිසා සමතුලිතය 4000 සිට 4200 දක්වා ඉහළ යයි.

සමාහාර විසඳුම් E

මු.ද.දේ.නි/සමාහාර
ආදායම Y

ආර්ථික විද්‍යාව

6 වන පාඩම - Video 06

ගුණක ක්‍රියාවලිය

ගුණක ප්‍රතිවිපාකය

ස්වාධීන වියදම් වෙනස් වීම නිසා ආදායම් මට්ටම කිහිප ගුණකයකින් වෙනස් වීම ගුණක ප්‍රතිවිපාකය (Multiplier effect) ලෙස හැඳින්වේ.

ස්වාධීන වියදමේ සංරචකයක් වෙනස් වීම නිසා සමතුලිත ආදායමේ ඇති වන වෙනස් වීම විග්‍රහ කරන්නේ ගුණක ක්‍රියාවලියෙනි.

ස්වාධීන වියදම් ඉහළ යෑම හෝ පහළ යෑම හෝ නිසා සමතුලිතය වෙනස් වීම ගුණකයේ විශාලත්වය අනුව සිදු වේ.

උදා - ආන්තික පාරිභෝජන නැමියාව 0.75 ක් නම් ආයෝජන වියදම 100 කින් වැඩි වීම නිසා සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීමේ ගුණක ප්‍රතිවිපාක පහත පරිදි වේ.

ප්‍රථමික ආයෝජන වියදම වැඩි වීම 100×1 සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීම = 100

පළමු වටයේ පෙළඹුම් පාරිභෝජන වියදම වැඩි වීම	100×0.75 සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීම = 75
දෙවන වටයේ පෙළඹුම් පාරිභෝජන වියදම වැඩි වීම	75×0.75 සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීම = 56.25
තෙවන වටයේ පෙළඹුම් පාරිභෝජන වියදම වැඩි වීම	56.25×0.75 සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීම = 42.19
සිව්වන වටයේ පෙළඹුම් පාරිභෝජන වියදම වැඩි වීම	42.19×0.75 සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීම = 31.64

ගුණකය

ආර්ථිකයේ කිසියම් ස්වාධීන වියදමක් යම්කිසි ප්‍රමාණයකින් වැඩි වන විට සමතුලිත නිමැවුම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වැඩි වේදැයි පෙන්වන සංගුණකය ගුණකය ලෙස හඳුන්වයි.

සාමාන්‍යයෙන් සරල ආර්ථිකයක ගුණකය පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

$$K = \frac{1}{(1-b)} \quad K = \frac{1}{(1-MPC)} \quad K = \frac{1}{(MPS)}$$

උදා - ආන්තික පාරිභෝජන නැමියාව 0.75 ක් නම් ගුණකය පහත පරිදි වේ.

$$K = \frac{1}{1 - 0.75} \quad K = \frac{1}{1 - 0.75} \quad K = \frac{1}{0.25}$$

K = 4

MPC

$$Y = E$$

$$E = C + I + G + (X-M)$$

නිදසුන්

පරිභෝජන ශ්‍රිතය $(C) = 600 + 0.8y_d$

ආයෝජන වියදම $(I) = 200$

රාජ්‍ය ආදායම $(G) = 300$

ශුද්ධ අපනයන $(X-M) = -100$

වැය කළ හැකි ආදායම $Y_d = (Y - T + Tr)$

ස්වාධීන බදු $(T) = 200$

MPC

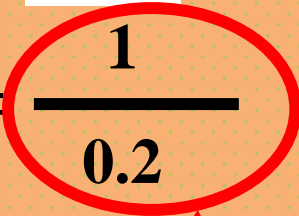
$$Y = 1000 + 0.8Y - 160$$

$$Y - 0.8Y = 840$$

$$0.2Y = 840$$

$$Y = \frac{840}{0.2} = \frac{1}{0.2}$$

MPC

MPS

$$Y = \underline{\underline{4200}} \text{ (රු. මිලියන)}$$

$$K = \frac{1}{(MPS)}$$

$$Y = E$$

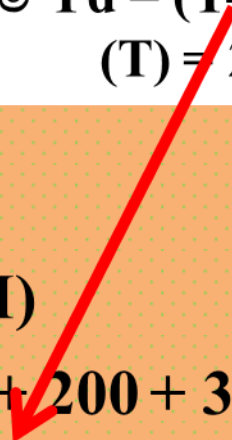
$$Y = C + I + G + (X - M)$$

$$Y = 600 + 0.8y_d + 200 + 300 - 100$$

$$Y = 1000 + 0.8y_d$$

$$Y = 1000 + 0.8(Y - T + Tr)$$

$$Y = 1000 + 0.8(Y - 200 + 0)$$

රජය ඇතුළත් ආර්ථිකයක ස්වායත්ත වියදම් වර්ග තුනකි.

- පරිභෝජන වියදම
- ආයෝජන වියදම
- රජයේ පරිභෝජන වියදම

කිසියම් ස්වායත්ත වියදමක් යම් ප්‍රමාණයකින් වෙනස් කරන විට ජාතික නිමැවුම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වන්නේ දැයි ගුණකය මගින් ගණනය කළ හැකි ය.

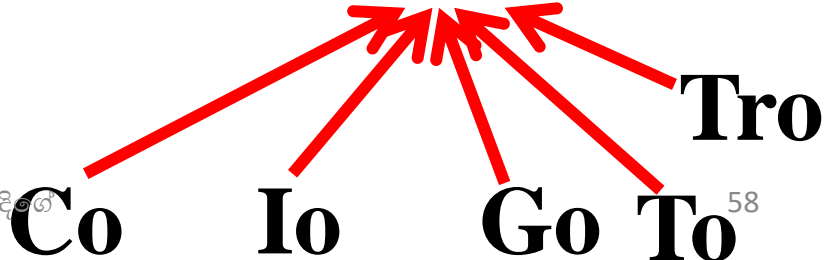
ගුණකයෙහි විවිධ ස්වරූප කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- පරිභෝජන වියදම් ගුණකය
- ආයෝජන වියදම් ගුණකය
- රජයේ වියදම් ගුණකය
- බදු ගුණකය
- සංක්‍රාම ගුණකය
- තුලිත අයවැය ගුණකය

$$K = \frac{1}{(MPS)} = \frac{1}{(1-b)}$$

ගුණකයේ භාවිතය

$$\blacktriangle Y = K \times \blacktriangle A_0$$

බදු ගුණකය

ස්වාධීන බද්දක් යම් ප්‍රමාණයකින් වෙනස් කරන විට එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ජාතික නිමැවුම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේදැයි බදු ගුණකයෙන් පෙන්වයි. ස්වාධීන බදු සහ ජාතික නිමැවුම අතර පවතින්නේ ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවයකි.

$$K_t = \frac{-b}{MPS}$$

ගුණකයේ භාවිතය

$$\blacktriangle Y = K \times \blacktriangle T_o$$

සංක්‍රාම ගුණකය

ස්වාධීන සංක්‍රාම යම් ප්‍රමාණයකින් වෙනස් කරන විට එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ජාතික නිමැවුම කොපමණ ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේදැයි සංක්‍රාම ගුණකයෙන් පෙන්වයි. ස්වාධීන සංක්‍රාම සහ ජාතික නිමැවුම අතර පවතින්නේ අනුලෝම සම්බන්ධතාවයකි.

$$K_{tr} = \frac{b}{MPS}$$

ගුණකයේ භාවිතය

$$\blacktriangle Y = K \times \blacktriangle T_{ro}$$

ස්වාධීන වියදම් ගුණකයට වඩා බදු හා සංක්‍රාම ගුණක වල අගයන් සෑම විටම 1 කින් අඩු වේ

තුලිත අයවැය ගුණකය

රජය වියදුම් ගුණකය සහ බදු ගුණකයේ වටිනාකම අතර වෙනස එකට සමාන වේ. එය තුලිත අයවැය ගුණකය ලෙස හදුන්වයි. රජයේ ආදායමට සමාන වියදුමක් පවතින අයවැය ලේඛනයක් තුලිත අයවැය ගුණකය වටිනාකම එකට සමාන වේ.

• තුලිත අයවැය ගුණකය = $K_G + K_T$

$$\text{තුලිත අයවැය ගුණකය} = \frac{1}{1-b} + \frac{-b}{1-b}$$

$$\text{තුලිත අයවැය ගුණකය} = \frac{1-b}{1-b}$$

$$\text{තුලිත අයවැය ගුණකය} = \underline{\underline{1}}$$

• එයින් අදහස් කරන්නේ රාජය වියදුම් සහ බදු සමාන ප්‍රමාණයකින් වැඩි කළ විට ජාතික ආදායම රාජය වියදුම් වැඩි කළ ප්‍රමාණයෙන් ම ප්‍රසාරණය වන බවයි. තුලිත අයවැය ලේඛනයක් ආර්ථිකයේ ප්‍රසාරණාත්මක බලපෑමක් ඇති කරයි.

• මෙයට හේතු වන්නේ රජයේ වියදුම් වැඩි කිරීම නිසා ඇති වන නිමවමේ ප්‍රසාරණාත්මක බලපෑම රජයේ බදු ආදායම ඉහළ දැමීමෙන් ඇති වන සංකෝචනාත්මක බලපෑමට වඩා ඉහළ අගයක් ගැනීම ය.

උදා - ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව 0.8y නම්

- පරිභෝජන වියදම් ගුණකය
- ආයෝජන වියදම් ගුණකය
- රජයේ වියදම් ගුණකය

$$K = \frac{1}{MPS} \quad K = \frac{1}{0.2} \quad \underline{\underline{5}}$$

ස්වාධීන පාරිභෝජන වියදම 100 කින් වැඩි වීම නිසා සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීමේ

ස්වාධීන ආයෝජන වියදම 100 කින් වැඩි වීම නිසා සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීමේ

ස්වාධීන රජයේ වියදම 100 කින් වැඩි වීම නිසා සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීමේ

ගුණකයේ භාවිතය

▲ $Y = K \times$ ▲ C_0
 ▲ $Y = 5 \times 100$
 ▲ $Y = 500$

ගුණකයේ භාවිතය

▲ $Y = K \times$ ▲ I_0
 ▲ $Y = 5 \times 100$
 ▲ $Y = 500$

ගුණකයේ භාවිතය

▲ $Y = K \times$ ▲ G_0
 ▲ $Y = 5 \times 100$
 ▲ $Y = 500$

උදා - ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව 0.8y නම්

බදු ගුණකය ගණනය කරන්න

$$K_t = \frac{-b}{MPS}$$

$$K_t = \frac{-0.8}{0.2}$$

$$K_t = -4$$

ස්වාධීන බදු 100 කින් වැඩි වීම නිසා සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීමේ

ගුණකයේ භාවිතය

$$\blacktriangle Y = K_t \times \blacktriangle T_o$$

$$\blacktriangle Y = -4 \times 100$$

$$\blacktriangle Y = -400$$

සංක්‍රාම ගුණකය ගණනය කරන්න

$$K_{tr} = \frac{b}{MPS}$$

$$K_{tr} = \frac{0.8}{0.2}$$

$$K_{tr} = 4$$

ස්වාධීන සංක්‍රාම 100 කින් වැඩි වීම නිසා සමස්ථ ආදායම වෙනස් වීමේ

ගුණකයේ භාවිතය

$$\blacktriangle Y = K_{tr} \times \blacktriangle T_r$$

$$\blacktriangle Y = 4 \times 100$$

$$\blacktriangle Y = 400$$

ස්වාධීන රජයේ වියදම
 100 කින් වැඩි වීම
 නිසා සමස්ථ ආදායම
 වෙනස් වීමේ

ස්වාධීන බදු 100
 කින් වැඩි වීම නිසා
 සමස්ථ ආදායම
 වෙනස් වීමේ

ගුණකයේ භාවිතය

$$\blacktriangle Y = KG \times \blacktriangle Go$$

$$\blacktriangle Y = 5 \times 100$$

$$\underline{\underline{\blacktriangle Y = 500}}$$

ගුණකයේ භාවිතය

$$\blacktriangle Y = Kt \times \blacktriangle To$$

$$\blacktriangle Y = -4 \times 100$$

$$\underline{\underline{\blacktriangle Y = -400}}$$

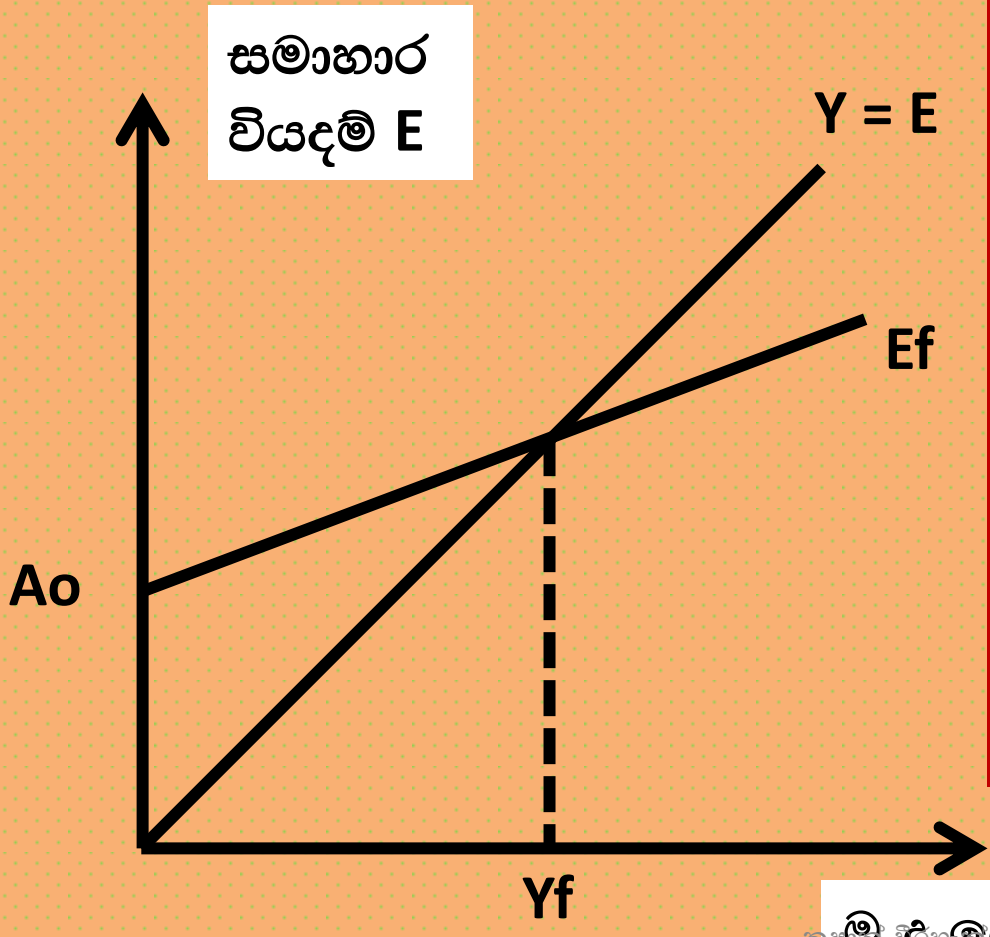
මෙහිදී රාජ්‍ය වියදම 100 කින් වැඩි කල විට ආදායම 500 කින් වැඩි වී ඇති අතර

බදු 100 කින් එයට සමානව වැඩි කිරීම නිසා ආදායම - 400 කින් අඩු වී ඇත

එයින් නිගමනය කල හැක්කේ රාජ්‍ය වියදම් වැඩි කිරීම වඩා ප්‍රසාරණත්මක බවයි.

පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ සමතුලිත නිමැවුම

කිසියම් ආර්ථිකයක විභව නිමැවුම නැතහොත් පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටමට සමාන සමාහාර ඉල්ලුම් මට්ටමක් පවතී නම් එය පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ සමතුලිත නිමැවුම වශයෙන් හැඳින්වේ.
මෙය පහත සඳහන් ප්‍රස්තාර සටහනෙන් ඇසුරෙන් පෙන්විය හැකි ය.

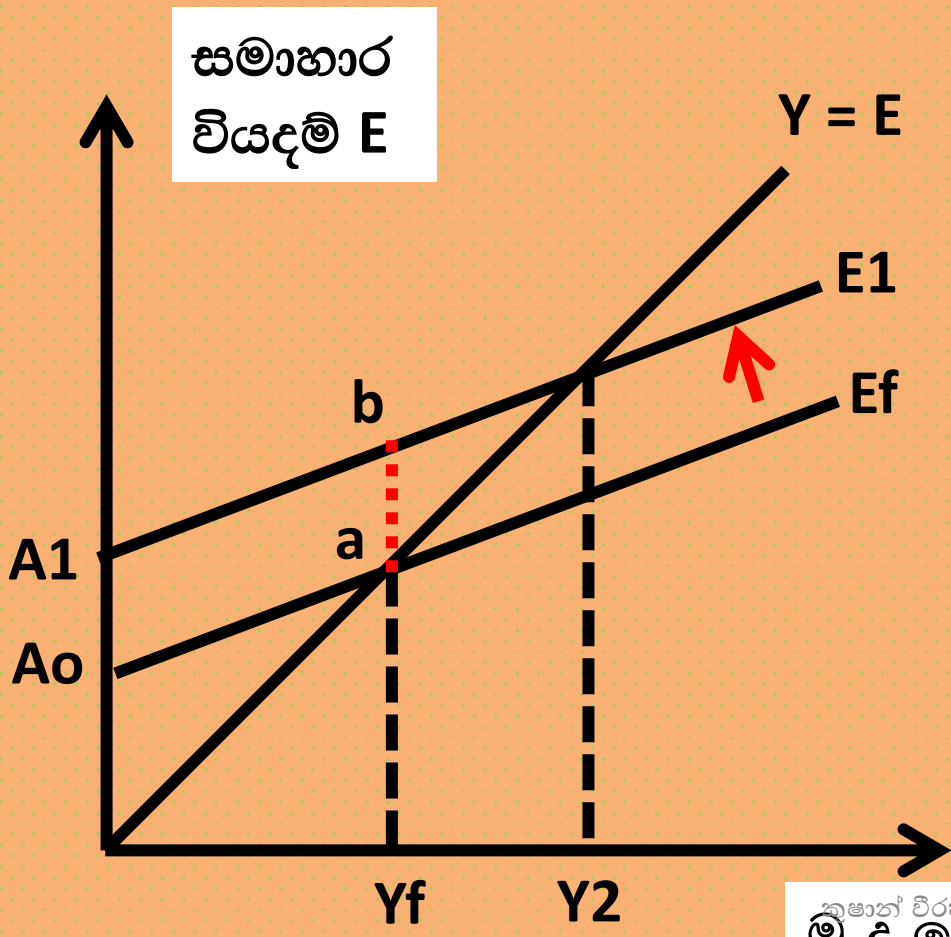

ඉහත ප්‍රස්තාරයේ Y_F නිමැවුම් මට්ටමෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතයයි. එහි දී පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටම (Y_F) එය පවත්වා ගෙන යාමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදුමට (E_F) සමාන වේ. මෙහි දී උද්ධමනාත්මක හෝ අවධමනාත්මක තත්ත්ව හෝ නොපවතී.

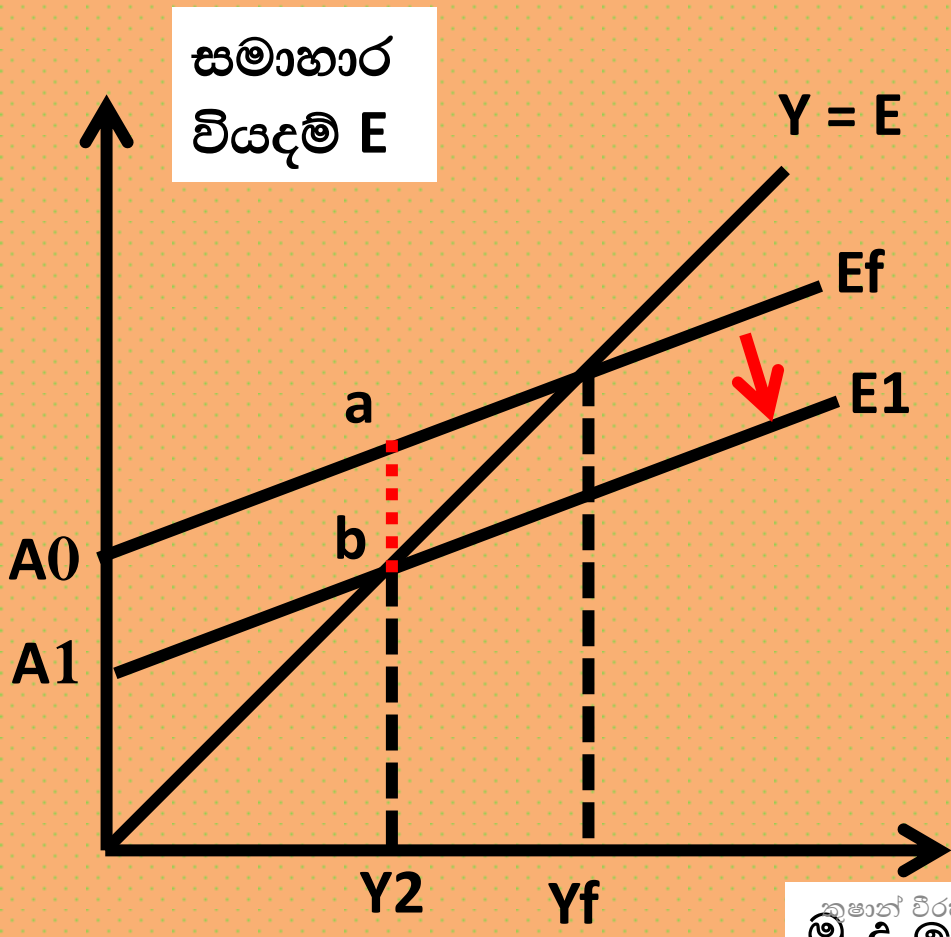
මු.ද.දේ.නි/සමාහාර ආදායම Y

ඇතැම් අවස්ථාවල දී පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමේ නිමැවුමට අවශ්‍ය ඉල්ලුම ඉක්මවා සැබෑ සමාහාර ඉල්ලුම (වියදම) ඉහළ ගිය විට උද්ධමනාත්මක පරතරයක් ඇති වේ. එය පහත ප්‍රස්තාර සටහනෙන් පැහැදිලි කළ හැකි ය.

ඉහත ප්‍රස්තාරයේ Y_F යනු පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටම වන අතර Y_2 යනු ආර්ථිකයේ පවතින සාර්ව ආර්ථික සමතුලිත නිමැවුම් මට්ටම වේ. මෙහි E_F වකුයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදම වන අතර E_1 වකුයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති මට්ටමට අවශ්‍ය වියදම ඉක්මවා දූනට පවතින සැබෑ සමාහාර වියදම් තත්වයයි. මෙහි $a - b$ පරතරය මගින් උද්ධමනාත්මක පරතරය පෙන්නුම් කරයි.

ආර්ථිකයක ඇතැම් අවස්ථාවලදී පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදමට වඩා අඩු සැබෑ සමාහාර වියදමක් ආර්ථිකය තුළ පවතී. එය ප්‍රතිගමනාත්මක (අවධමනාත්මක) පරතරයක් සහිත තත්ත්වයකි.

ඉහත ප්‍රස්තාරයට අනුව Y_f පූර්ණ සේවා නියුක්ති සමතුලිත තත්ත්වය වන අතර Y_2 මගින් පෙන්නුම් කරනුයේ ආර්ථිකයේ පවතින සමතුලිත නිමැවුම් මට්ටම වේ. E_f වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටමට අවශ්‍ය සමාහාර වියදම වන අතර E_1 වක්‍රයෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ පූර්ණ සේවා නියුක්ති නිමැවුම් මට්ටමට අවශ්‍ය වියදමට වඩා අඩු දූතට ආර්ථිකයේ පවතින සැබෑ සමාහාර වියදම වේ. මෙහි $a - b$ පරතරය මගින් පෙන්නුම් කරනුයේ අවධමනාත්මක පරතරයයි. මෙහි $Y_f - Y_2$ මගින් පෙන්වන්නේ ප්‍රතිගමනාත්මක පරතරය හෙවත් සේවා නියුක්ති පරතරයයි.